

STORIONI FESTIVAL 2021

PROGRAMMA

Zondag 30 mei 2021

Muziekgebouw Eindhoven | Kleine Zaal, 12 uur

Zalig op zondag

Presentatie: Beitske de Jong

Ludwig van Beethoven 1770 - 1827

Variaties in Es opus 44 (1804)

Tema. Andante con variazioni

→ Storioni Trio: Wouter Vossen - viool | Marc Vossen - cello | Bart van de Roer - piano

Franz Schubert 1797 - 1828

Strijktrio in Bes, D471 (1816)

Allegro

→ Gerard Spronk - viool | Hannah Strijbos - altviool | Irene Enzlin - cello

Antonín Dvořák 1841 - 1904

Bagatellen voor 2 violen, cello & harmonium opus 47 (1878)

Allegretto scherzando

Tempo di minuetto. Grazioso

Allegretto scherzando

Canon. Andante con moto

Poco allegro

→ Margot Kolodziej - viool | Hannelore De Vuyst - viool | Renée Timmer - cello
Dirk Luijmes - harmonium

Benjamin Britten 1913 - 1976

Young Apollo opus 16 (1939)

→ Wouter Vossen - viool | Gerard Spronk - viool | Hannah Strijbos - altviool
Irene Enzlin - cello | Ying Lai Green - contrabas | Servaas Jessen - contrabas
Bart van de Roer - piano

ADAM Quartet:

Margot Kolodziej - viool | Hannelore De Vuyst - viool

Liselot Blomaard - altviool | Renée Timmer - cello

Het was natuurlijk heerlijk om de improviserende **Beethoven** mee te maken, om te horen hoe hij je lievelingsliedje van de meest rijke variaties voorzag. Maar je kon er ook een beetje verdrietig van worden want wat was het toch jammer dat al die prachtige fantasieën maar één keer klonken en dan weer waren verdwenen. Beethoven kreeg dat soms te horen: Meester, ik heb genoten maar wat jammer dat die muziek er nu niet meer is. Gelukkig kon hij dan een geruststellend antwoord geven: Niets aan de hand, madame. U dacht zeker dat als ik met uw liedje stoei, ik me alleen door mijn fantasie liet leiden? Nee hoor – in mijn muziek is niets toevallig, ik weet precies wat ik doe. Altijd. Ik zou alles zó kunnen opschrijven. En vaak deed hij dat dan ook. Beethoven was een meester van de variatievorm: denk aan de *Diabellivariaties*, de finale van de *Eroica symfonie* of het langzame deel van de *Negende*. En aan zijn *opus 44* voor pianotrio. Het thema leverde hij zelf. Overigens was de markt voor dat soort werken kennelijk wat overvoerd – Jan en allemaal schreven variaties – want hij kon er maar met moeite een uitgever voor vinden. En dat na het succes met zijn drie trio's opus 1 (het derde klonk afgelopen donderdag tijdens het Storioni Festival). Voor het grootste deel zette Beethoven deze variaties misschien al in 1792 op papier maar gepubliceerd werden ze pas in 1804.

39 mooie Andante sostenuto-maten en dan houdt het plotseling op: het langzame deel van wat waarschijnlijk een compleet strijktrio had moeten worden. Maar **Schubert** kwam die septembermaand in 1816 niet verder. Wel vaker liep hij vast (*Unvollendete*) – of eiste een ander project hem op. Van het *Strijktrio D471* bestaat maar één voltooid deel: Allegro. Waarmee weinig mis is. Misschien is het nog niet helemaal de Schubert zoals we die kennen – hij was ook pas 19 – maar zijn 'vertaling' van de Weense meesters Mozart, Haydn en zijn leraar Salieri heeft een heel eigen charme. Ook fungeert het samen met een één jaar later geschreven (wel compleet) trio een beetje als de missing link tussen zijn vroege kwartet-pogingen en de grandioze kwartetoogst van 1824-1826 (o.a. *Rosamunde*, *Der Tod und das Mädchen*).

'Op een dag zat ik begraven tussen een stapel muzikale noviteiten,' aldus in 1878 de muziekcriticus Louis Ehlert in de *Berliner Nationalzeitung*, 'oog en geest streken tegen een moeheid waaraan we zo makkelijk bezwijken onder de druk van [...] waardeloze muziek, toen plotseling twee werken van een mij tot dusver onbekende componist mijn hele aandacht opeisten [...].' Die werken waren *Moravische duetten* en een reeks *Slavische dansen*. Auteur: Antonín **Dvorák**. Land: Tsjechië. Voorheen: altist aan de Praagse Opera. Bekendheid: geen. 'Toen ik ze doorlas, was het alsof ik mooie meisjes elkaar geurige bloesems waarvan de dauw nog glinsterde zag toewerpen.'

1878 was het jaar van Dvoráks doorbraak. De 37-jarige had de aandacht van Brahms op zich gevestigd. Brahms had hem bij een grote Duitse uitgever aanbevolen. En deze bestelde toen een serie Slavische dansen. Dvorák oogstte er onmiddellijk succes mee, niet alleen in Tsjechië en Duitsland maar tot in Amerika aan toe. Het was een gelukkig man die nu het ene nieuwe werk na het andere op het papier wierp, 'hij schudt de melodieën uit zijn mouw,' concludeerde uitgever Simrock. Dvorák kon de hoge vlucht van zijn inspiratie amper bijhouden; tegelijkertijd ontstonden een *Strijksextet*, twee furianten, drie liederen en de *Vijf Bagatellen* voor twee violen, cello en harmonium.

De bezetting van deze bagatellen lijkt wat vreemd. Dvorák schreef ze voor huiselijk gebruik, voor amateurs. Bij zijn vriend Josef Srb-Debrnov stond een harmonium, een populair instrument in die tijd. Mogelijk bespeelde Dvorák dit zelf toen hij met Srb-Debrnov en

anderen muziek maakte; normaal nam hij de altviool ter hand en dit kan de reden zijn waarom de altpartij ontbreekt. De eerste en derde bagatelle zijn verwant en gebaseerd op het begin van het volksliedje 'Hrály dudy' (De doedelzakken speelden). Het Storioni Festival zou Dvorák's biograaf Alec Robertson uit 1945 gelukkig maken: 'We zouden de gelegenheid moeten krijgen om dit lieflijke kleine werk vaker te horen, zelfs als dat betekent dat we een harmonium moeten huren. (Dat instrument is echt noodzakelijk – de piano kan die partij niet weergeven).'

Waarom toch trok hij het na twee uitvoeringen terug? We weten het niet. **Britten** kon wel vaker (te) zelfkritisch zijn. Pas in 1979, drie jaar na zijn dood, zou de toen veertig jaar oude partituur van *Young Apollo* weer tot klinken komen. – Hij was ontstaan in een spannende en gebeurtenisrijke periode. 1939: de jonge Britten verblijft in Amerika. Half op tournee, half op reis. Ontmoet grootheden als Aaron Copland. En aan zijn zijde heeft hij sinds kort de man die zijn verdere leven zijn partner zal blijven: de tenor Peter Pears. Het eerste werk dat in Amerika op papier komt, in Woodstock, NY, is *Young Apollo*. Daarmee voldoet Britten aan een opdracht van de Canadian Broadcasting Corporation om een 'fanfare' voor piano en strijkers. De eerste uitvoering, met Britten zelf als pianist, is op 27 augustus 1939 voor CBC Radio's Melodic Strings. Op 20 december volgt een uitvoering in New York. En toen borg Britten het werk dus op.

De bron van inspiratie voor *Young Apollo* was tweërlei. Voorin de partituur liet Britten de laatste regels afdrukken van een onvoltooid gedicht van John Keats, *Hyperion*. Deze evoceren de 'gouden lokken' en 'hemelse ledematen' van de jonge Griekse zonnegod Apollo. Andere stimulans was Wulff Scherchen, de jonge blonde zoon van de Duitse dirigent Hermann Scherchen – Brittens eerste liefde en op dat moment nog niet bekoeld.

(Stephen Westra)

Biografieën van de musici zijn [hier](#) te vinden.